

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

נשא

(חלק כח שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת נשא, חיד סיון, ה'תשפ"ו (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

נשא ג

הרמב"ם רק מצוות הנהגות לדורות⁸, ולכן מנה רק „משא הארון” למצוה, שכן הכתובים ומאמרי רז"ל שהביא לענין „בכתף ישאו” לדורות עוסקים רק בארון, ולא בשאר כלי המקדש⁹ שהיו במשא בני קהת – כפי שמוכח מן הראיות שהביא בספר המצוות¹⁰.

ועוד זאת: ר' אברהם בן הרמב"ם מבאר¹¹ שמן הכתוב¹² (העוסק בגניזת הארון על-ידי יאשיהו), ויאמר ללויים . . . תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה גו' אין לכם משא בכתף” מוכחים שני צדדי הענין – שבזמן ההוא, לאחר בנין המקדש, (א) חיוב משא בכתף עדיין חל על הארון; (ב) בשאר כלי המקדש לא היתה נשיאה בכתף, כיון שחיוב המשא בכתף שבשאר הכלים התבטל (בעת בנין המקדש^{12*}).

א. פסק הרמב"ם¹: „בעת שמוליכין את הארון ממקום למקום אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות אלא מצוה לנוטלו על הכתף . . . שנאמר² כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו”, ובמנין המצוות³ מנה הרמב"ם מצוה זו – „לשאת את הארון על הכתף”⁴ – כמצוה בפני עצמה⁵.

וידועה השאלה⁶: הלא בפסוק שהביא הרמב"ם נאמר במפורש „ולבני קהת לא נתן (עגלות) כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו”, והיינו כפירוש רש"י „משא דבר הקדושה הארון והשלחן וגו'”, הרי שהציווי „בכתף ישאו” לא קאי על הארון בלבד, אלא גם על שאר כלי המקדש (השולחן המנורה והמזבחות וכו')⁷, ואם כן, מפני מה פסק הרמב"ם שהמצוה היא רק „לשאת את הארון על הכתף”?

בפשטות י"ל: במנין המצוות מנה

(1) הל' כלי המקדש פ"ב הי"ב.

(2) פרשתנו ז, ט.

(3) בסהמ"צ מ"ע לד ובהנמסן בהערה הבאה.

(4) כ"ה לשון הרמב"ם במנין המצוות שבריש

ספר היד, ועד"ז הוא בהכותרת להל' כלי המקדש

(מצוה ו').

(5) וכ"ה דעת הסמ"ג מצות עשה קסת. חינוך

מצוה שעט.

(6) כ"ק אדמו"ר הצ"צ – אוה"ת פרשתנו ע'

רנו (ומסיים „וצריך ישוב מ"מ איך שיהי' כל

הפוסקים כתבו כהרמב"ם). מנ"ח לחינוך שם.

(7) ראה גם פרש"י שבת צב, א ד"ה תלתא

מלעיל. ולהעיר מלשונו בסוטה לה, סע"א ד"ה

לא נתן. ואכ"מ.

(8) כמו שהאריך בסהמ"צ שורש ג.

(9) עפ"ז יומתק מה שבהערת הארון ממקום

למקום בימי דוד (ראה לקמן ס"ג וש"ג) לא נזכר

כלל ע"ד שאר כלי הקודש – כי רק בנוגע לארון

צ"ל ביאור איך העתיקהו.

וי"ל שגם מטעם זה ראית הרמב"ם (ראה ס"ג

שם) היא דוקא מפסוק דעווא.

(10) ועפ"ז י"ל דהראיות שהביא בסהמ"צ שם

(מ"ע לד) באו להוכיח [לא רק זה זה המצוה

לדורות היא בכהנים (ע"ש ובקנאת סופרים),

כ"א] גם על עצם המצוה, וכמו שמסיים „הנה

נתבאר לך שמצוה זו מכלל המצות”.

(11) בס' מעשה נסים סי' ב. וראה מרגניתא

טכא בשרשים שם אות ו.

(12) דה"ב לה, ג.

(12*) כ"ה במעשה נסים שם. וראה דה"א כג,

כה"כ: וישכון בירושלים גו' ללויים אין לשאת

שהחילוק בין משא בכתף בשאר הכלים למשא הארון בכתף אינו רק בכך שבשאר הכלים המצוה נתבטלה ובארון היא מצוה לדורות¹⁶, אלא זהו (גם, ובעיקר) חילוק בעצם גדר המצוה (גם בעת קיומה על-ידי בני קהת במדבר).

ויתירה מזו יש לומר, שלדעת הרמב"ם עיקר ציווי „עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו“ (לעִיכובא¹⁷) אמור רק בארון ולא בשאר הכלים.

וכן מפורש במדרש רבה¹⁸: „מעולין בשבט לוי משפחת קהת שהיה בן לוי נותן משאו או הקרשים או הבריחים או האדנים או כל דבר על העגלות אבל משפחות קהת היו טוענין בכתפיהם שלא היה להם רשות ליתן הארון על העגלות שנאמר ולבני קהת לא נתן גו'“. ומזה מובן ש(עיקר) טעם „ולבני קהת לא נתן (עגלות)“ הוא מצד הארון, „שלא היה להם רשות ליתן הארון על העגלות“ – דבארון ישנה מצות „בכתף ישאו“¹⁹.

16 ראה בהגמטן בהערה 11.

17 דהרי בפועל – נשאו אז בני קהת כל הכלים, דהרי לא ה' להם עגלות כלל. ולהעיר מפ' הראב"ד תמיד ספ"ב: ומיהא יש לתמוה למה עשה משה להמזבח כך קטן ואי מחמת הכובד היו יכולין להרבות בלויים כדי שישאהו בטוב וא"כ בענגלים כמו הקרשים. ואכ"מ.

18 במדב"ר פ"ה, ח.

19 וראה גם במדב"ר פכ"ב, ד ותחומא מטות ג: וכלי הקודש זה הארון שנאמר כי עבודת הקודש וגו'. ומזה מוכח * דס"ל דפסוק הנ"ל קאי

(* דרשה הנ"ל הובאה גם בסוטה מג, א ובספרי עה"פ מטות לא, ו. אבל משם אין רא"י, כי לא הובא הפסוק דפרשתנו (בסוטה שם לא הובא שום פסוק ע"ז, ובספרי מביא הפסוק (שבסוף פ' במדבר) „ולא יבאו לראות כבלע את הקודש גו'“).

[ומה שמכאן ואילך „אין לכם משא בכתף“ בארון – אין זה טעם שלא ייחשב משא הארון בכתף מצוה שנוהגת לדורות, כי אין הדבר מבטל את המצוה, שהרי „היא נוהגת בכל הדורות כל זמן שיצטרכו למשא כי אין בטול למצוה אלא מפני שאינה נוהגת לא מפני שאינה צריכה אלינו“¹³, כמו שביאר הרמב"ם בספר המצוות¹⁴].

ב. אבל לכאורה אין זה ביאור מספיק, שהרי עדיין קשה, איך יתכן שלא הזכיר הרמב"ם כלל, ואפילו לא ברמז, את החילוק שבין הארון לשאר כלי המקדש לענין משא בכתף? והתמיהה אף גדולה מזו בנוגע לספר המצוות, שדרכו להביא שם ראיות לדבריו וכו'¹⁵ – ואף במצוה זו גופא פירט „ואע"פ שזה הצווי בא ללויים בעת ההיא אמנם היה זה למספר מעוט הכהנים החייבים במצוה כו'“ – ואעפ"כ לא הזכיר אפילו ברמז את החילוק שבין הארון לשאר כלי הקודש.

ועוד: לפי הנ"ל, הרי מן הכתוב „אין לכם משא בכתף“ יש ראייה חזקה יותר שדין משא הארון בכתף היה גם לאחר בנין המקדש, ודוקא ראייה זו לא הביא הרמב"ם.

ומזה משמע, שהרמב"ם נקט

את המשכן ואת כל כליו לעבודתו. ובשרשים שם לענין „ולא יעבוד עוד“ – שלא ה' נוהג „כי אם במדבר“. וראה השגות הרמב"ן ומפרשי הסהמ"צ שם. ואכ"מ.

13 לשון הרמב"ן בשרשים שם. וראה גם השגת הרמב"ן למ"ע לד (במ"ע לג). שאר מפרשי הסהמ"צ בשרשים שם.

14 במ"ע קפז – הובא ברמב"ן בשרשים שם.

15 ראה הקדמת הרמב"ם לסהמ"צ בסופו

ד"ה ולכן ראיתי.

ועל כן נקראו בני קהת על שמו, אלא כיון שנשיאה זו היתה (עיקר) מצותם, „טועני הארון“.

אבל עדיין צריך להבין מהו ההסבר לכך – והלא כלל הוא שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, ומאחר ש„לבני קהת לא נתן (עגלות)“, הוכרחו לשאת בכתף גם את שאר כלי הקודש, ומאי טעמא לחילוק זה ביניהם?

ג. ויובן בהקדם הביאור בדברי הרמב"ם בהלכה הנ"ל בהלכות כלי המקדש, וזה לשונו:

בעת שמוליכין את הארון ממקום למקום אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות אלא מצוה לנוטלו על הכתף, ולפי ששכח²⁴ דוד

(24) בכס"מ מציין לסוטה (לה, סע"א). ולהעיר, שהלשון „ולפי ששכח דוד“ שברמב"ם שם (וכ"ה בסמ"ג שבהערה 5) ליתא בסוטה שם. וכן ליתא בירושלמי סנהדרין פ"י ה"ב. ועוד. ובכמה מפרשים בהנ"ל (מפרשי הע"י (סוטה שם) ומפרשי המדרש) מסבירים איך טעה דוד – כי ה"י ס"ל שאי"ז מצוה לדורות (וכיו"ב), ע"ש. אבל לשון הרמב"ם הרי הוא שכח**.. וראה הביאור בזה (והדיוק בענין השכחה) ע"פ דא"ח – במקומות שנשמנו לקמן הערה 73.

(* ראה גם חז"נך שבהערה 5: שמו כחיים לדוד טועה בדבר כו'. וראה במדב"ר פכ"א, יב: שסופך לטעות... טעה ונתנו כו' (אבל ראה שם בהמשך הענין, שגגת תלמוד כו' ובמחנות כהונה שם). (** ראה במדב"ר פ"ד, כ: מפני מה נענש שנתעלם המקרא מעיניו כו'. וראה גם ספרי ובמדב"ר (פ"ב, כ) עה"פ, ולבני קהת גו'.. **נתעלם** מעיני דוד שלא נשא כו' (הובאו במהר"י קורקוט (נסמן בהערה 31)). והכוונה לכאורה, לא **שטעה** בזה כ"א **ששכח** הפסוק (משא"כ בשאר המקומות, שאפשר לפרש **שטעה**). אבל ראה מפרשי הספרי.

[ועל-פי המבואר במפרשים²⁰ על דברי הרמב"ם שם בהלכה שלאחרי זה²¹, „כשנושאים אותו על הכתף נושאים פנים כנגד פנים ואחוריהם לחוץ ופניהם לפנים“, שמקורם הוא ממדרש-רבה הנ"ל¹⁸: (דלהלן במדרש שם איתא: „ועוד בדבר אחד היו מעולין כו' בני קהת היו מהלכין אחוריהם ופניהם לארון כדי שלא ליתן אחור לארון“) – נמצא שמקורן של שתי ההלכות הללו הוא במדרש אחד, שאף בו הובאו שני הענינים זה אחר זה].

ועפ"ז מובן מה שבני קהת מכונים בכמה מקומות „טועני הארון“²², אע"פ שהיו נושאים גם את שאר כלי הקודש – שאין זה רק משום שהארון הוא המעולה מכל הכלים והקדוש שבהם²³,

בעיקר על הארון (אבל ראה פי' מהרז"ו לבמדב"ר שם).

20 ראה שו"ת שואל ומשיב (מהד"ק ח"ג סו"ס נג): במ"ש הרמב"ם הל' כלי המקדש... ולא נמצא מקורו והגאון מוהר"ם ז"ל מליובאוויטש אמר שכן מבואר במדרש רבה פ' במדבר ודפח"ח. – ולהעיר שזוהו משמע שנאתר"י דבעהמ"ס שו"ת שו"מ „חזורו“ מאמרי הצ"צ. ואולי הפי' שהצ"צ ענה זה לא' ששאלו המקור להנ"ל. ולהעיר שתשובה הנ"ל נכתבה „להרבני המופלג מה' משה מיאסע“ ומלשון התשובה משמע שזהו חלק ממ"ש ה„שו"מ“ לבעהמ"ס שואל ומשיב. ויתכן שהשואל ה"י החסיד הידוע ר' יצחק משה ימיאס – ראה אודותו לקו"ד ח"א כט, ב. בית רבי סוף ח"ב (קו, א). ועוד. –

וכ"כ גם בחידושי הרד"ל והרש"ש לבמדב"ר שם. וכן מפורש במאירי ע"ז כד, ב. וראה צפע"ג דלקמן הערה 70.

21 הל' כלי המקדש שם הי"ג.

22 במדב"ר פ"ה, א. פרשתנו פ"ו (א; ב (בסופו); ד; ח). ועוד.

23 להעיר גם במדב"ר פ"ה שם (בסופו).

ונשאו על העגלה נפרץ פרץ בעוזא²⁵, אלא מצוה לנשאו על הכתף שנאמר כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו.

וצריך להבין: ספרו של הרמב"ם הלא הוא „הלכות הלכות“²⁶, ובמה נוגע כאן להלכה הביאור „ולפי ששכח דוד ונשאו על העגלה נפרץ פרץ בעוזא“?

לכאורה יש לומר, שמכאן הכריח הרמב"ם שמשא הארון בכתף היה חיוב ומצוה גם לאחר זמן המדבר – באם היו נושאים המקדש ממקום למקום, וממילא מובן שזוהי מצוה לדורות.

אבל דוחק גדול לומר שזהו כל טעמו של הרמב"ם, כי אם כן, הדבר חסר ביאור – מפני מה הביא בספר היד ראייה זו דוקא, בשעה שבספר המצוות הביא לכך ראיות אחרות?

מפשטות לשון הרמב"ם, ובפרט מכפילת הדברים (לאחר מה שכתב „ולפי ששכח כו'“) „אלא מצוה לנשאו על הכתף“, מובן שהרמב"ם בדבריו כאן ביקש להביא ראיות לשני הפרטים²⁷ שהזכיר בתחילת ההלכה²⁸: לצד

(25) שמואל ב ו, ד.ח. דה"א יג, י"א.

(26) רמב"ם בהקדמתו לספר היד.

(27) ולהעיר דאיכא בינייהו כשנשא בידים וכיו"ב. ודוחק גדול לומר שאין דרך נשיאת כלים אלא בכתף. וראה (במדבר ד, טז) ופקודת אלעזר גו' וירושלמי (שבת פ"י ה"ג) הובא בפרש"י שבת צב, א ד"ה שכן. וראה הרמב"ן וס' זכרון (במדבר שם) ומלאכת שלמה למשנה שבת שם דמשמע קצת שגירסתם כן בפרש"י במדבר שם. וראה אוצר הגאונים שבת שם דקודם שמביא דברי הירושלמי כתב: בין בימינו ובין בשמאלו ובחיקו ועל כתפו הני ארבע דתנו חייב שכן חשא בני קהת.

(28) ראה סמ"ג שם; קריית ספר (להמב"ט) ה'.

השלילה – „אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות“, הביא ראייה „ולפי ששכח דוד ונשאו על העגלה נפרץ פרץ בעוזא“; וכראיה לפרט השני, לצד החיוב – „אלא מצוה לנוטלו על הכתף“, הוסיף בסיום „(אלא מצוה לנשאו²⁹ על הכתף) שנאמר כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו“.

אבל צריך להבין: למה נקט הרמב"ם שהדין „אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות“ הוא ענין בפני עצמו (אשר בעטיו „נפרץ פרץ בעוזא“), ואף יתר על כן – הקדים להביאו לפני הציווי „בכתף ישאו“,

ולא פירש (כפשטות הכתובים) שדין זה הוא רק תוצאה מחיוב הנשיאה בכתף, ו„נפרץ פרץ“ רק מפני שלא נתקיימה אז מצוות „בכתף ישאו“?

[במדרש הנ"ל³⁰ אכן נאמר במפורש „שלא היה להם רשות ליתן הארון על העגלה“, אבל: המדרש הביא על כך ראייה מהתחלת הכתוב בפרשתנו, שנאמר ולבני קהת לא נתן גו'“, ואילו הרמב"ם לא הביא ראייה זו³⁰, אלא „ולפי ששכח דוד כו'“. ולכאורה, אם נקט הרמב"ם שאין הכרח מהתחלת הכתוב „ולבני קהת לא נתן גו'“ ש„אין מוליכין אותו כו'“ (צד השלילה), מאחר

כלי המקדש שם – בנישוי סדר ב' הענינים (חיוב ואח"כ שלילה) והראיות ע"ז (בכתף ישאו) ואח"כ „ולפי ששכח“. וגם משם מובן כמבואר בפנים כאן.

(29) לכאורה יש לומר, שלכן, אף שבתחילה כותב „לנוטלו“, הרי כשמביא הראי' מ„בכתף ישאו“ משנה ל„מצוה לנשאו“. וראה לקמן הערה *46.

(30) ובאם ס"ל ראי' זה הו"ל למנותה במנין מל"ת.

בהלכות העוסקות בכהנים³⁵.

ושאלה נוספת בזה: הרמב"ם לא הזכיר כלל בהלכה זו על מי הוטלה נשיאת הארון, אלא כתב בסתם, "בעת שמוליכין את הארון אין כו' אלא מצוה לנוטלו על הכתף". ומדוע לא פירש שהיתה זו מצוה על הכהנים, כמו שביאר בפרטיות בספר המצוות³⁶?

ומזה מובן, שלדעת הרמב"ם משא הארון בכתף אינו פרט בחיובי הגברא, אלא דין בחפצא של הארון ונשיאתו³⁷.

ד. וביאור הענין:

בעבודת הלויים, בזמן שהיו נושאים המקדש ממקום למקום³⁸ – עבודת המשא להוליכו ממקום למקום – היו

לשאת את ארון שנשיאת הארון הוא ע"י הלויים (ולא כהנים – ראה רש"י שלאח"ז שם. וראה הערה הבאה)*. אבל ראה רמב"ן שם בסופו, "כי שבט הלוי נבדל בעת ההיא להיות הכהנים מהם כי גם הם נושאים הארון כו".

(35) וכמ"ש הרמב"ם בסהמ"צ (הובא לעיל הערה 10), דנשיאת הארון לדורות היא ע"י הכהנים (ראה הערה הבאה).

(36) לכאורה הי' אפ"ל, דבספר היד חזר בו מ"ש בסהמ"צ שם, ולא הכריע על מי מוטל החיוב דנשיאת הארון (ולכן לא כתב דין זה בפ"ג – גבי עבודת הלויים, וגם לא בפ"ד – גבי כהנים). אבל מובן שדוחק הוא.

(37) ומה שהרמב"ם לא כתב הדין בזה בספר היד – מי צריך לשאת את הארון – אולי י"ל כי לדעת הרמב"ם אין נפק"מ בזה (כיון שהוא דין בחפצא דארון) ואפ"ל הן ע"י הכהנים והן ע"י הלויים – ראה מפרשי הרמב"ם שבערות הנ"ל. ואכ"מ.

(38) לשון הרמב"ם שם פ"ג ה"ח.

(* ולהעיר שכהנהגה לפסוק זה מביא הרמב"ם שם רפ"ג, "ודע לוי כולו מובדל לעבודת המקדש שנאמר בעת גו'".

שכתוב זה ממשיך ואומר, "כי (היינו נתינת טעם – לפי ש) עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו" – מהו שהדגיש (ומנין ראייתו) שזהו ציווי בפני עצמו, והוא הבא ראשונה, לפני הציווי, בכתף ישאו".

גם צריך להבין (כקושיית הרדב"ז³¹): למה קבע הרמב"ם מקומן של הלכות אלו אודות נשיאת הארון בהלכות כלי המקדש, בתוך הדינים העוסקים בעשיית שמן המשחה ובשימוש בו (פרק א), ובעשיית הקטורת³² והשייך לזה (פרק ב)?

– לכאורה³³ היה לו להביא זאת בפרקים שלאחרי זה: בפרק ג העוסק בלויים³⁴ ובעבודתם, או בפרק ד –

נדפס ברמב"ם הוצאת שולזינגער בסו"ס עבודה, "ביאורי מהר"י קורקוס והרדב"ז. . . מכת"י ישן" ע' 26.

(32) להעיר מ"ש במו"נ ח"ג ספמ"ה בטעמי האזהרה מלעשות שמן המשחה וקטורת, ובטעם נשיאת הארון בכתף, שעפ"ז – שייכים ענינם זל"ז. אבל (נוסף לזה שאינו ע"פ דרכו ביד החזקה) – במו"נ שם ממשיך ע"ז גם בקלקול תבנית האפוד והחושן ואפילו בזוחת כו', וזה לא כתב כאן, כ"א לקמן (בהל' כלי המקדש) פ"ט ה"י. (33) ברדב"ז שם מתרץ: כי בכלל מצות הקטורת להקטיר ביוה"כ פעם אחת לפני הארון ואמרינן שהי' מניח המחטה בין בדי הארון וזהו שסמך הרב ז"ל מצוה זו שאע"פ שהיו נושאים בבדים על הכתף היו נוהרים שלא ישמטו הבדים כו'. עיי"ש. וצ"ע דהרי בפרק זה לא הזכיר הרמב"ם דמקטירין הקטורת ביוה"כ בין בדי הארון. ויתרה מזו, הרמב"ם מדבר כאן ע"ד הארון לא כשהוא במקומו (שאז שייך ענין הקטורת) כ"א כשנושאין אותו. ועכ"פ לפירושו – הו"ל להרמב"ם להקדים סיום הלכה יג, ונוהרים שלא ישמטו הבדים כו'".

(34) וכפ"ש עקב י, ח (ד"ה לשאת את הארון) שמפרש הפסוק, "בעת ההיא הבדיל גו'".

שני אופנים: משא בני גרשון ובני מררי, שהיו נושאים (את חלקי המשכן) על העגלות, ומשא בני קהת, שנשאו את כלי הקודש (השלחן כו'³⁹) בכתף.

אבל בנשיאת הארון – ישנו דין בארון עצמו: „בכתף ישאו“, זהו „מקום“ הארון בשעת נשיאתו ממקום למקום.

כלומר: כשם שבשעת החניה ישנו „מקום הארון“, והוא בקודש הקדשים⁴⁰, על-דרך-זה „כשמוליכין את הארון ממקום למקום“ יש לארון מקום (מיוחד) – על הכתף^{40*}.

ולזאת רמז הרמב"ם בכך שהביא את מצות והלכות נשיאת הארון בסוף פרק ב מהלכות כלי המקדש, לפני דיני „העובדים בו“⁴¹ (במקדש), ויתר על כן – לא הזכיר כאן כלל על מי הוטל להיות נושאי הארון, אשר כל זה מדגיש שנשיאת הארון בכתף אינה דין ופרט בחיובי הגברא (העובדים במקדש), אלא בחפצא „כלי המקדש“ של הארון גופא; זהו דין ב„מקום הארון“, שבשעת הולכת הארון מקומו הוא „על הכתף“.

ה. עפ"ז מובן בפשטות החילוק בין שאר כלי הקודש שבמשא בני קהת למשא הארון בכתף:

39) ומסתבר לומר שגם הארון בכללם. ועצ"ע.

40) וי"ל שעי"ז דוקא נעשה מציאות דקדק"ק וקדושת הבית – ראה בארוכה לקו"ש חכ"א (ע' 158 ואילך) בביאור דברי הרמב"ם רפ"ד דהל' בית הבחירה.

40*) עפ"ז יומתק ל' הירושלמי (עירובין פ"ה הא') „בני קהת שעליהן ה' הארון נתון“ (ולא – שהיו נושאים את הארון“).

41) שהוא שם המלא דהלכות אלו – „הלכות כלי המקדש והעובדים בו“.

משא שאר כלי הקודש בכתף על-ידי בני קהת הוא באותו הגדר של נשיאת שאר חלקי המקדש בעגלות על-ידי בני גרשון ובני מררי. והיינו שאין זה פרט בחלקי המקדש הללו גופא, כי אם רק – אופן נשיאתו והעברתו של אוהל מועד ממקום למקום. וכשם שנשיאת חלקי המשכן שעל-ידי בני גרשון ובני מררי אינה מצוה לדורות (משיצאו בני ישראל מן המקומות שבמדבר^{41*}), על-דרך-זה הנשיאה בכתף של שאר כלי הקודש על-ידי בני קהת אינה מצוה לדורות (אע"פ שכלי המקדש היו בבית המקדש גם לאחר גניזת „אוהל מועד קרשיו“ . . אדניו⁴²).

משא"כ החיוב „בכתף ישאו“ בנוגע לארון הוא דין בחפצא הארון (ולא רק) פרט ודין באופן הבאתו ממקום למקום), ואם כן, מובן שאין הוא תלוי במקום (וזמן) „שהיו נושאים המקדש ממקום למקום“, אלא בחפצא של הארון. וממילא, כל זמן שהארון כאן, ישנו כאן החיוב ד„מקומו“: בבית המקדש – בקודש הקדשים, וכשמולי-כין אותו ממקום למקום – על הכתף.

ו. את הבדלתו של הארון משאר כלי הקודש במשא בני קהת למד הרמב"ם מתוך מדרשי חז"ל הנ"ל גופא, דכיון שהמעלה שנאמרה בקהת היא „טוען הארון ששם התורה“⁴³, אע"פ שבני קהת טענו בכתפיהם גם את שאר כלי הקודש, מובן שנשיאת

41*) ראה לעיל הערה *12.

42) סוטה ט, סע"א.

43) במדבר פ"ו, א. וראה בשאר המקומות שנשמנו לעיל הערה 22.

„נשאו על העגלה“, שהוא היפך כבוד התורה, גרם לכך ש„נפרץ פרץ בעוזה“.

וזה גופא הוא הטעם שהקדים הרמב"ם את צד השלילה ד„אין מוליכין אותו כו“, לפני צד החיוב, „מצוה לנוטלו על הכתף כו“ – להדגיש שהאיסור אינו תוצאה ממצות „בכתף ישאו“^{46*}, אלא הוא איסור בפני עצמו⁴⁷, מצד הזלזול בכבוד התורה (שעליו בא עונש מיוחד, „נפרץ פרץ בעוזה“).

56

ז. טעם וראיה לכל הנ"ל – יש ללמוד מדברי הרמב"ם גופא בסוף הלכות ספר תורה^{47*}, לענין כבוד ספר תורה⁴⁸, וזה לשונו⁴⁹:

(46*) עפ"י יש לבאר שינוי לשון הרמב"ם בהלכה זו, שבבבא הא' כתב „מצוה לנוטלו על הכתף“, ובבבא הב' „מצוה לנשא על הכתף“: הכוונה ב„אלא מצוה לנוטלו על הכתף“ ברישא אינה לקיום מצות „בכתף ישאו“ אלא לחיוב נטילתה מצד האיסור של הולכת הארון על בהמה ועגלות (מפני זלזול התורה), ולכן נקט ל' „נטילה“ דהיינו לקיחתו ממקום למקום (ולא עצם מעשה הנשיאה): משא"כ בסיפא קאי במצות נשיאתו מקרא ד„בכתף ישאו“, ולכן כ' „לנשא“.

(47) בסגנון אחר: הקדמת השלילה ד„אין מוליכין כו“ מדגיש שתוכן העשה דבכתף ישאו אינו רק חיוב גברא, אלא דין בחפצא דארון, שטעונה „מקום“ מיוחד מצד כבוד התורה, ככפנים.

(47*) מהשיעור היומי בספר משנה תורה דיום א' דשבוע יד – פ' נשא תשד"מ (להלומדים ג' פרקים בכל יום).

(48) להעיר מהסיום בחינוך שם (במצוה הנ"ל): וזה שנהגו בגליות היום להוציא ספר תורה לקראת מלכי האומות אין זה בחיוב מצוה זו כלל שכל כ"י רשאים לישא אותו. ואם מדרך כבוד התורה יבחרו גם היום שישאו מבני לוי תבא עליהם ברכה.

(49) פ"י ה"י.

הארון בכתף לא היתה (רק) מצד היותו אחד מכלי הקודש, אלא לפי ששם התורה⁴⁴ – לוחות (וספר תורה)⁴⁵ שבארון⁴⁶ –

חשיבות התורה וכבודה גורמים לכך שבכל עת, ואפילו בשעת הילוכו של הארון (על-ידי נושאו) ממקום אחד למקום אחר – יחול חיוב לקבוע לו (גם באותה שעה) „מקום“ (מיוחד).

וי"ל שזהו גם אחד הטעמים לכך שהביא הרמב"ם בהלכה זו בהלכות כלי המקדש גם את צד השלילה, „אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות“, והוסיף לכך ראייה „ולפי ששכח דוד ונשאו על העגלה נפרץ פרץ בעוזה“:

בכך מתבאר ומודגש שכאשר הארון נישא על עגלה (אין זאת רק שבכך מתבטלת המצוה של נשיאה בכתף, אלא), הדבר מבטל את ענין קביעות המקום שבארון – בתורה: הולכה (על-גבי בהמה או) על עגלות מדגישה את ההיפך מקביעות מקום, וענין זה,

(44) ובבמדב"ר פ"ה, ח (שהובא לעיל בפנים ס"ב) מסיים „אלא כיון שהיו באין לטעון את הארון כו' אמר הקב"ה התורה היא חיים שנאמר . . ובני קהת מחזיקים בתורה שהיא חיים זה הארון שנושאים שבו התורה כו“.

(45) ראה ב"ב יד, א ואילך דלוחות ושברי לוחות מונחות בארון ומחלוקת בס"ת אם מונחת בארון או בצדו. וראה גם במדב"ר פ"ד, כ (בהמשך להמאמר ע"ד דוד והבאת הארון).

(46) וכן מפורש בחינוך שם בשרשי המצוה דנשיאת הארון בכתף „לפי שכל עיקר כבודם של ישראל היא התורה שבה נבדלו משאר העמים ונעשו חלק הש"י על כן ראוי וכשר לשאת אותה בכתפי האנשים הנכבדים והמקודשים שבנו“.

ספר תורה בשעת רכיבה על חמור) היה ראוי לבוא בהמשך להלכות הקודמות⁵¹, העוסקות בפרטי הדינים ואופן ההנהגה של אוחז ספר תורה הנכנס לבית המרחץ וכו'⁵², ועל-דרך זה באיסור „לישב על מטה שספר תורה עליה“⁵³ – ולמה קבע הרמב"ם מקומו של דין זה רק בסיום הפרק (לאחר ההלכה „מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו כו"?)

גם צריך להבין: מהו מקורו של הרמב"ם לדין „מניחו בחיקו כנגד לבו“⁵⁴ והוא רוכב כו"?

75 בפשטות מקור הדברים הוא (כמו שכתבו מפרשים⁵⁵) במסכת ברכות⁵⁶: „המוליך עצמות ממקום למקום הרי זה לא יתנם בדסקיא ויתנם על גבי חמור וירכב עליהם מפני שנוהג בהם מנהג בזיון .. וכדרך שאמרו בעצמות כך אמרו בספר תורה“⁵⁷ – אבל שם לא

מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו ולהדרו יותר מדאי דברים שבלוחות הברית הן הן שבכל ספר וספר.

ולכאורה אינו מובן: הלכה זו כתב הרמב"ם קרוב לסיום הפרק, ובהלכות הקודמות לה עוסק הרמב"ם בכמה וכמה פרטי דינים בנוגע לכבוד ספר תורה, החל מהלכה ב, „ספר תורה כשר נוהגין בו קדושה יתירה וכבוד גדול“, ועד לסיום הדברים בהלכה ט „כל הרואה ספר תורה כשהוא מהלך חייב לעמוד מפניו, ויהיו הכל עומדים עד שיעמוד זה שהוא מהלך בו כו" – ואם כן, מה פשר דבריו בהלכה י, בלשון שהיא כאילו פתיחת ענין חדש: „מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו ולהדרו כו"“, ואף בהוספה „דברים שבלוחות הברית הן הן שבכל ספר וספר“⁵⁸!

שאלה זו עצמה ניתן לשאול גם על ההלכה שכתב הרמב"ם לאחר זה (ההלכה האחרונה בפרק זה), וזה לשונו: היה מהלך ממקום למקום וספר תורה עמו לא יניח ספר תורה בתוך השק ויניחנו על גבי החמור וירכב עליו .. מניחו בחיקו כנגד לבו והוא רוכב על הבהמה והולך.

– דלכאורה: דין זה (אופן אחיזת

51 ראה הערה שלפנ"ז – הסדר בטור ושו"ע.

52 ה"ו שם.

53 ראה ביאור הגר"א בשו"ע שם סק"ב דמ"ש הרמב"ם בה"א „ויניחנו על גבי החמור וירכב עליו ר"ל על החמור ולא על הס"ת“. ולפ"ז ה"ז אותו הדין שבה"ז – דאסור לישב על מטה שס"ת עלי, ובכל אופן הרי הם שייכים זל"ז.

54 להעיר מדין מלך בס"ת שלו (בי"ד הל' ס"ת פ"ז ה"ב): יהי עמו כו' מיסב והוא כנגדו. – ובכס"מ הניח בצ"ע שבסנה' איתא (כא, ב) דעושה כמו קמיע ותולה בורועו. – ובאחרונים העירו דאיך אפשר לתלות ס"ת בורועו.

55 כנסמן בכסף משנה ובמגדל עון.

56 ית, א.

57 בגמרא שם מסיים דמ"ש „כדרך שאמרו בעצמות כך אמרו בס"ת קאי „אסיפא“ (ואם ה"י מתירא מפני נכרים ומפני לטטים מותר). אבל זהו לפי ש„ארישא פשיטא מי גרע ספר תורה מעצמות“, ולא הוצרך הברייתא לפרט.

58 משא"כ בטור ושו"ע י"ד ס" רב הובא דין זה „חייב אדם לנהוג כבוד גדול בס"ת ומצוה לייחד לו מקום ולכבד כו" בתחלת הסימן (ואינו מביא כלל „דברים שבלוחות כו"“. אבל ראה בטור – הובא לקמן הערה 64), ולאח"ז באים הדינים שברמב"ם ה"י (ופרטים שבה"א), ואח"כ (בסעיף ב) בשו"ע שם מרמב"ם שם ה"ט, ובס"ג – מרמב"ם שם תחלת ה"א, ובסעיף ד – מרמב"ם שם ה"ו. וכן הלאה. עיי"ש.

מדאי דברים שבלוחות הברית הן הן שבכל ספר וספר.

כלומר: מכאן ואילך מיירי (בעיקר) בדין כבוד שמצד החפצא דספר תורה. דמאחר ש"דברים שבלוחות הברית הן הן שבכל ספר וספר"⁶⁴, על כן, כשם שבארון (מצד לוחות הברית שבו) ישנו דין "מקום", מצד כבוד התורה, על-דרך-זה ישנה מצד החפצא דספר תורה "מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו כו"⁶⁵ (ולכבד את המקום⁶⁶ גם כן)⁶⁷.

58 וזהו גם ההמשך⁶⁸ שבהלכה שלאחרי זה, "היה מהלך ממקום למקום וספר תורה עמו" – היינו שגם בהליכה ממקום למקום ישנו דין "מקום"⁶⁹ בחפצא דספר תורה, וממילא – אם אין שם פחד מניחו בחיקו כנגד לכו; בדומה לאמור בארון (שבו לוחות הברית), שיש בו דין "מקום" גם בשעה

נזכר^{57*} (הפרט) ש"מניחו בחיקו כנגד לכו"⁵⁸.

[מעין] הלשון הנ"ל איתא לגבי תפילין⁵⁹, אבל שם המדובר הוא⁶⁰ (לא בהליכה ממקום למקום, אלא) באדם החולצן בשביל בית הכסא כדי שלא יגיעו לידי היפך הכבוד⁶¹.

ח. והביאור בזה:

בהלכות שניפרק זה עד להלכה "מצוה לייחד כו" (הלכה י) עוסק הרמב"ם בעיקר בחיובי כבוד ספר תורה שעל הגברא⁶², "נוהגין בו קדושה יתירה וכבוד גדול"⁶³. אבל הלכה י היא אכן פתיחה בענין חדש, "מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו ולהדרו יותר

* (57) להעיר מע"ז ב, א: מביא הקב"ה ס"ת ומניחו בחיקו. שם יח, א: וס"ת מונח בחיקו.

58 ראה הד"ה בכס"מ שם "הי' מהלך ממקום למקום וכו' עד * והולך" (וכ"ה בדפוס ראשון דהכס"מ (ויניציאה שלד) שנדפס בחייו). ועד"ז הוא במגדל עוז שכתב "הי' מהלך ממקום וכו' עד * רוכב על הבהמה והולך" (וכ"ה בדפוס ראשון דהרמב"ם שבו נדפס המג"ע (קושטא רס"ט)).

59 ברכות כג, א. וכן ציין בביאורי הגר"א בשו"ע שם כמקור ההדין בס"ת.

60 והובא ברמב"ם הל' תפילין פ"ד הי"ז.

61 שלכן אוזחם גלויים, ויזהר כדי שלא תהא רצועה כו" – רמב"ם שם (מברכות שם).

62 ועד"ז היאסור דבזיון וכו' דס"ת שבהלכה ח.

63 לשונו בה"ב כנ"ל. וכן המבואר בהלכה ט, כנ"ל.

* כן הוא הדבור המתחיל בכסף משנה, וכן במגדל עוז. וכן דרכם בכמה מקומות, שמועתיקים לשון הרמב"ם בקיצור, ובמקום התיבות האמצעיות (דלשון הרמב"ם) כותבים, "עד".

64 ולהעיר שבטור כתב "דברים שבלוחות הברית הן הן שבס"ת, לכן צריך לכבדו" בנוגע לדיני כבוד שברמב"ם ה"ט.

65 ראה ביאורי הגר"א שם סוסק"א.

66 ראה טור שם בתחלתו (ועד"ז בשו"ע).

במקום "ולכבדו" שברמב"ם: ולכבד אותו המקום. ובכת"י התימנים וכן ברמב"ם דפוס ר' משה בן שאלתיאל (ספרד או פורטוגל קודם רנב או רנז) – גם ברמב"ם הגירסא היא, "ולכבד אותו המקום". וראה גם קרית ספר להמאירי (על הל' סת"ם) מאמר ד' ח"א.

67 וצ"ע אם גם ההמשך ברמב"ם, "לא ירוק כנגד ס"ת ולא יגלה ערותו כו" הוא גם לנגד מקום הס"ת, אף דלא מפרטו.

68 משא"כ בטור ושו"ע יו"ד שם, שכותבים (בעיקר) הלכות הצריכות למעשה, כתבו הדברים בסדר המתאים להנהגה במעשה בפועל.

69 משא"כ בתפילין, ראה ברכות כד, סע"א (נמשך בצפצפ"ז לרמב"ם כאן): מהו דתימא תיבעי הנחה כס"ת.

שבארון ניתן לחבר וליחד גם את הכתפיים עם עבודת הקודש – בחינת פנים⁷⁵.

וזהו הטעם לכך שנשיאת הארון היא באופן של „פנים כנגד פנים... ופניהם לפנים” (כנ”ל מדברי הרמב”ם) – המורה על היותו „כולו פנים”.

– הרי שטעם נשיאת הארון בכתף אינו דין בכבוד הארון סתם (השייך גם לשאר כלי המקדש), אלא ה„כתף” היא המקום המיוחד המתאים בתוכנו לענין הארון דוקא (מצד הלוחות שבו, התורה כמו שהיא בארון). ומזה נובעת גם ההלכה בנגלה דתורה, שנשיאת הארון בכתף היא דין הקשור לחפצא של הארון – החפצא דהארון דורש „מקום” מיוחד (אפילו בשעת נשיאתו) מצד ענין התורה שבו, והמקום הוא – „בכתף” דוקא.

59 יו”ד. עפ”ז מובנת השייכות המיוחדת של פרשת נשא לזמן מתן תורתנו⁷⁶,

[שכן פרשת נשא נקראת לעולם בסמיכות לחג השבועות – בשבוע של חג השבועות או בשבת שלפני חג השבועות (כבבקיעות שנה זו – תשד”מ⁷⁷)] –

75 כנ”ל לא מצאתי בשום מקום – ששאר כלי המקדש דמשא בני קהת (שלא היו להם עגלות) מותר לנשאם בידיים וכיו”ב.

76 נוסף על עצם השייכות ע”פ מ”ש בבמד”ר בריש הפרשה במ”ש נשא את ראש בני גרשון גם הם, דהקדימו הכתוב לקהת מצד כבוד התורה. וראה גם בהנסמך בשאר המקומות שבהערה 22. וראה כלי יקר ריש פרשתנו. לקו”ת פרשתנו סד”ה (וידבר גו’) נשא גו’ (וביאורו) הא’ והב’. וראה לקו”ש חל”ג ע’ 42 ואילך.

77 ובי’ קביעות (ב’ בשנים פשוטות ובי’

שמוליכין אותו ממקום למקום – „נושאו על הכתף”⁷⁰.

ט. ואף בענין זה רואים אנו את ההתאמה של נגלה דתורה לפנימיות התורה,

– וכפי שנתבאר כמה פעמים⁷¹, שמאחר שנגלה ופנימיות התורה נמשלו לגוף ונשמה⁷², הרי כשם שהגוף מתאים בכל פרטיו לנשמה המלוכשת בו, על-דרך-זה כל הענינים שבנגלה דתורה הנם בהתאם לענינים וביאורם בנשמתא דאורייתא:

בחסידות⁷³ מבואר שהטעם לכך ש„משא הארון בכתף” הוא, לפי שענין הארון הוא לוחות הברית שבו, והלוחות היו „כולו פנים”, כי „מזה ומזה הם כתובים”, „משני עבריהם”, ואין בהם בחינת „(פנים ו)אחור”⁷⁴; וענין זה בגשמיות משתלשל מכך שברוחניות היו הלוחות בחינת פנים דלמעלה, שאין שם בחינת אחוריים. ומהאי טעמא צריך לשאת את הארון על הכתף דוקא, כי מצד הלוחות

70 ולהעיר מלח”מ הל’ אבל פי”ד הי”ד, שמפרש דעת הרמב”ם כאן דכשארין שם סכנה לא סגי בהפשלה (הס”ת) לאחוריו אלא צריך שיהא לפניו כנגד לבו, ולא כשאר הפוסקים. וראה ב”ח לטור שם. ונודע. ובצפ”ע הפלאה בהשטות להל’ ס”ת (נח, ד) מציינ – על מ”ש הרמב”ם, „ולא יחזיר אחוריו לס”ת” – לרמב”ם ספ”ב מהל’ כלי המקדש: כשנושאין כו’.

71 להעיר גם מדרך מצותיך כב, ב. וראה לקו”ש ח”ח ע’ 187 ובהערות שם.

72 זח”ג קנב, א.

73 קו”א בתניא ד”ה דוד זמירות קרית להו (קסא, א). לקו”ת במדבר יח, ג. דרך מצותיך מצות משא הארון בכתף. אוה”ת שבהערה 6.

74 ראה בהנסמך בדרמ”צ שם (מ, ב).

שההשתמשות בענינים המוכרחים לקיום העולם וקיום גופו תיעשה רק בהכרח, בלי פנימיות⁷⁹ ועונג⁸⁰]

ובפרטיות, התחלת נתינת הכח היא בשלשת ימי ההגבלה, הבאים (בשנה זו – תשד"מ) לאחר שבת פרשת נשא את ראש.

ועל-ידי הכנה זו, תהיה „קבלת התורה בשמחה ובפנימיות“⁸¹.

(משיחות מוצש"ק פ' נשא תשל"ט, מוצש"ק יו"ד שבט תש"ל)

כי, כמבואר בחסידות (במקומות הנ"ל⁷⁸), ענין המשכת בחינת פנים (בשייכות לתורה) נפעל ונתחדש בשעת מתן תורה, כאשר „פנים בפנים דבר ה' עמכם“.

ובבוא זמן מתן תורה בכל שנה ושנה, הרי הזמן גרמא שכל איש מישראל מקבל תוספת כח לפעול בעצמו שיהיו פניו לארון,

[היינו שפנימיות רצונו וחפצו יהיה רק באלקות, ואחוריו לחוץ – היינו

במעוברות) הקביעות דחגה"ש הוא ביום ו' וש"ק שלפני פ' נשא (ראה עתים לבינה מאמר טו).
 (78) לקו"ת שם. דרמ"צ שם בסוף המאמר.
 ועוד.
 (79) ראה לקו"ת שלח (מב, ד) בלא לב ולב.
 (80) דרמ"צ שם.
 (81) לשון ברכת רבותינו נשיאינו לחה"ש.

